

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
BUSINESS STUDIES-II

(Commerce Group)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 65

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ
141/A ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ
ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ । psebonline.com

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ (ਭਾਗ-ੳ, ਭਾਗ-ਅ, ਭਾਗ-ੲ, ਅਤੇ ਭਾਗ-ਸ) ।

(v) ਭਾਗ-ੳ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ 5 ਉਪ ਭਾਗ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਦਾ ਉੱਤਰ
1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

(vi) ਭਾਗ-ਅ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 8 ਹਰੇਕ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

(vii) ਭਾਗ-ੲ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 ਤੋਂ 17 ਹਰੇਕ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

(viii) ਭਾਗ-ਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 18 ਤੋਂ 20 ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ
3-5 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ੳ psebonline.com

1. (a) ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ :

ਨਿਯੋਜਨ ਅਗੇਤੀ ..... ਹੈ ।

1

(b) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ : **psebonline.com**

ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

(c) ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ?

(d) ਤਾਰਾਵਨੀ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

(e) ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ :

(ੳ) ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ

(ਅ) ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ

(ੲ) ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ

(ਸ) ਇਹ ਸਾਰੇ

psebonline.com

ਭਾਗ-ਅ

2. ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ । ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

3. ਕਨੂੰਨੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕੀ ਹੈ ?

4. ਟੈਸਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

5. ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ।

6. "ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ।" ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

7. ਪੂੰਜੀ ਬਜ਼ਾਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

8. ਵਿੱਡੋ ਡਿਸਪਲੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਭਾਗ-ੲ

9. ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ ।

10. ਨਿਯੋਜਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

11. ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ ।

12. ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਸੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਹਾਨੀਆਂ ਲਿਖੋ ।

13. ਤਾਲਮੇਲ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । **psebonline.com**

14. ਲਾਭ ਅਧਿਕੀਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ ।

15. ਉਤਪਾਦਨ ਮਿਸ਼ਰਣ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

16. ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਆਂਤਰਕ ਤੱਤ ਲਿਖੋ ।

17. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਅਣ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਕੌਣ ਹੈ ? 4

ਭਾਗ-ਸ psebonline.com

18. ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 6

ਜਾਂ

ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਲਿਖੋ । 6

19. ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹਨ ? 6

ਜਾਂ

"ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੀ ਨਿਯੰਤਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।" ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

20. OTCEI ਦੇ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ । 6

ਜਾਂ

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਅਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ । psebonline.com 6

(Hindi Version)

ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 141/A अवश्य लिखें।

(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

(iv) प्रश्न पत्र के चार भाग होंगे (भाग-क, भाग-ख, भाग-ग, और भाग-घ)।

(v) भाग-क प्रश्न सं. 1 में प्रत्येक 1 अंक वाले 5 उप भाग हैं। प्रत्येक भाग का उत्तर 1 से 15 शब्दों में दिया जाना चाहिए।

(vi) भाग-ख प्रश्न सं. 2 से 8 प्रत्येक के 2 अंक होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 5-10 लाइनों में दिया जाना चाहिए।

(vii) भाग-ग 9 प्रश्नों में से कोई 7 प्रश्न कीजिए। प्रश्न सं. 9-17 प्रत्येक के 4 अंक होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 15-20 लाइनों में दिया जाना चाहिए। psebonline.com

(viii) भाग-घ प्रश्न सं. 18 से 20 प्रत्येक आन्तरिक छूट वाले 6 अंकों के होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 3-5 पृष्ठों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

1. (a) रिक्त स्थान भरो : **psebonline.com**
नियोजन अग्रिम ..... है। 1
- (b) ठीक अथवा गलत लिखें :
अधिकार का प्रत्यायोजन मैनेजर के कार्य को कम नहीं करता है। 1
- (c) समन्वय का सिद्धान्त किस ने दिया ? 1
- (d) तारावनी वाले कौन होते हैं ? 1
- (e) नैतिक मूल्य ग्रहणशक्ति में मदद करते हैं :
(क) व्यक्ति की सोच को
(ख) व्यक्ति के दृष्टिकोण को
(ग) व्यक्ति के मनोविज्ञान को
(घ) ये सभी **psebonline.com** 1

भाग-ख

2. "प्रबन्ध एक समूह क्रिया के रूप में।" कथन की व्याख्या कीजिए। 2
3. कानूनी वातावरण क्या है ? 2
4. टेस्ट की व्याख्या करें। 2
5. निरीक्षण की परिभाषा दीजिए। 2
6. "नियन्त्रण कार्य करने को सूचित करता है।" व्याख्या करो। 2
7. पूंजी बाज़ार क्या होता है ? 2
8. खिड़की प्रदर्शन क्या होता है ? 2

भाग-ग

9. अधिकार तथा उत्तरदायित्व में अन्तर लिखें। **psebonline.com** 4
10. नियोजन की कोई चार सीमाओं की व्याख्या करें। 4

11. अधिकार तथा शक्ति में कोई चार अन्तर लिखें। **psebonline.com** 4
12. अनौपचारिक संचार की कोई चार हानियां लिखें। 4
13. समन्वय की कोई चार विशेषताएं लिखें। 4
14. लाभ अधिकतमीकरण के कोई चार उद्देश्य लिखें। 4
15. उत्पादन मिश्रण क्या है ? इसको कैसे निर्धारित किया जाता है ? 4
16. मूल्य निर्धारण को प्रभावित करने वाले कोई चार आन्तरिक तत्वों के बारे में लिखें। 4
17. उपभोक्ता संरक्षण अधिनियम के अनुसार उपभोक्ता कौन है ? 4

भाग-घ

18. प्रबन्धन के सिद्धान्तों की प्रकृति की विवेचना कीजिए। 6

अथवा

वैश्वीकरण के लाभ और हानियां लिखें। 6

19. संगठन के सिद्धान्त क्या हैं ? 6

अथवा

नियन्त्रण असल नतीजों और वांछित नतीजों को एक साथ लाने की प्रक्रिया है। कथन की व्याख्या कीजिए। 6

20. OTCEI के कार्य लिखें। 6

अथवा

उपभोक्ता संरक्षण की महत्ता लिखें। **psebonline.com** 6

(English Version)

Note : (i) You must write the subject-code/paper-code **141/A** in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.

(iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

(iv) The question paper will have 4 Parts i.e. A, B, C and D. **psebonline.com**

(v) **Part-A** Question No. 1 consists of 5 sub parts carrying 1 mark each. Answer of each Part should be given in 1-15 words.

(vi) **Part-B** Question No. 2 to 8 will carry 2 marks each. Answer of each question should be given in 5-10 lines. **psebonline.com**

(vii) **Part-C** Do any 7 question out of 9 questions. Question No. 9 to 17 will carry 4 marks each. Answer of each question should be given in 15-20 lines.

(viii) **Part-D** Question No. 18 to 20 will carry 6 marks each with internal choice. Answer of each question should be given in 3-5 pages.

Part-A

1. (a) Fill in the blanks :

Planning is ..... in advance. 1

(b) Write true or false : **psebonline.com**

Delegation of authority does not reduce the work of a manager. 1

(c) Who has given the principles of co-ordination ? 1

(d) Who are Tarawaniwalas ? 1

(e) Values help in understanding :

(a) Thinking of Persons

(b) Viewpoint of persons

(c) Psychology of Persons

(d) All of these 1

Part-B

2. "Management as a Group Activity." Explain the statement. 2

3. What is Legal Environment ? 2

4. Explain test. **psebonline.com** 2

5. Define Supervision. 2

6. "Control implies taking action." Explain. 2

7. What is capital market ? 2

8. What is window display ? 2

Part-C psebonline.com

9. Write difference between Authority and Responsibility. 4
10. Explain any four limitations of Planning. 4
11. Write any four difference between Authority and Power. 4
12. Write any four disadvantages of informal communication. 4
13. Write any four features of co-ordination. 4
14. Write any four objectives of profit maximisation. 4
15. What is product mix ? How it is determined ? 4
16. Write any four internal elements influencing pricing. 4
17. Who is a consumer according to Consumer Protection Act ? 4

psebonline.com **Part-D**

18. Discuss the nature of principles of management. 6

or

Write advantages and disadvantages of Globalisation. 6

19. What are the principles of organisation ? 6

or

“Control is the process of taking to bring actual results and desired results closing together.”

Explain the statement. 6

20. Write functions of OTCEI. 6

or

Write Importance of Consumer Protection. 6